

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

456. PLENÁRIS ÜLÉS, 2009. SZEPTEMBER 30. ÉS OKTÓBER 1.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Hogyan alkalmazandó a rugalmas biztonság a szerkezetátalakítás kapcsán a fejlődés összefüggésében? (feltáró vélemény a svéd elnökség felkérésére)

(2009/C 318/01)

Előadó: **Valerio SALVATORE**

Társelőadó: **Enrique CALVET CHAMBON**

2008. december 18-i levelében Cecilia MALMSTRÖM európai ügyekért felelős miniszterhelyettes a svéd elnökség nevében, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki véleményt a következő tárgyban:

„Hogyan alkalmazandó a rugalmas biztonság a szerkezetátalakítás kapcsán a fejlődés összefüggésében?”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2009. szeptember 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Valerio SALVATORE, társelőadó: Enrique CALVET CHAMBON.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2009. szeptember 30-án és október 1-jén tartott, 456. plenáris ülésén (az október 1-i ülésnapon) 111 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottság a rugalmas biztonságot „a rugalmasságot és a biztonságot a munkaerőpiacon egyidejűleg javítani kívánó integrált stratégiaként” írja le. A vita alapjául szolgáló dokumentumban az EGSZB kiemeli a rugalmas biztonság bizonyos aspektusait, amelyeket a válság időszakában kiemelten hasznosnak tekint abból a szempontból, hogy a lehető legnagyobb számú munkavállaló számára lehetővé teszik munkahelyük megtartását, valamint a munkaerő-piacon kívül rekedt személyeknek a legjobb lehetőségeket biztosítják a mielőbbi elhelyezkedésre. A munkaadóknak és a munkavállalóknak együtt kell működniük a szociális párbeszéd keretében annak biztosítására, hogy a lehető legnagyobb számú munkavállaló tudjon a munkaerőpiacon maradni.

1.2 A mély válság és a munkanélküliség jelentős növekedésének időszakában még inkább szükség van arra, hogy a rugalmas biztonságot ne olyan intézkedések összességének tekintsük, amelyek megkönnyítik a jelenleg alkalmazott munkavállalók elbocsátását, vagy megingatják általában a szociális

védelmet, illetve különösképpen a munkanélküliek szociális védelmét. Az EGSZB úgy véli, hogy a (tágabb értelemben vett) biztonsággal kapcsolatos aspektusokat megerősítő intézkedéseket, melyek a rugalmas biztonsághoz tartoznak, kiemelt figyelemmel kellene kezelni.

1.3 Az EGSZB előző véleményeiben már hangsúlyozta a rugalmas biztonság belső dimenziójának hatását. A válság kiemeli a rugalmas biztonság belső dimenziójára vonatkozó intézkedések jelentőségét, amelyek lehetővé teszik a vállalatok számára a megrendelések hirtelen csökkenéséhez való alkalmazkodást anélkül, hogy a munkavállalókat el kellene bocsátaniuk. Azok a vállalatok, amelyek rendelkeznek a szociális partnerek által elfogadott munkaidőszámlás rendszerrel, egyértelműen gyorsabban képesek reagálni a válság következtében kialakult új piaci helyzetre, mint azok, amelyek nem rendelkeznek ilyen eszközzel. A válságból levonható egyik legnyilvánvalóbb tanulság az, hogy a szociális partnereknek ösztönözniük kell a munkaidőszámlás rendszereket és a munkaidő-szervezést. Az EGSZB úgy véli, hogy ezeket az eszközöket minél vonzóbbá kell tenni a vállalatok és az alkalmazottak részére.

1.4 A rugalmas biztonság csak akkor működhet, ha a munkavállalók jó szakképzettséggel rendelkeznek. Az új készségek és az új munkahelyek megteremtése között szoros a kapcsolat. A vállalatoknak messzemenőig érdekükben áll, hogy befektessenek alkalmazottaik folyamatos továbbképzésébe. A munkavállalónak pedig saját felelőssége, hogy folyamatosan tovább képezze magát. Remélhetőleg a 2010 utáni lisszaboni stratégia válaszokat fog majd adni ezekre a problémákra.

1.5 A válság rávilágít a szociális párbeszéd fontosságára. A legutóbbi hónapokban bebizonyosodott, hogy a szociális partnerek milyen nagy mértékben vállaltak szerepet abban, hogy közös megoldást találjanak a sürgető problémákra. Az EGSZB azt javasolja az Európai Tanács svéd elnökségének és az Európai Bizottságnak, hogy hozzon létre internetes platformot, melynek célja a tapasztalatcsere ösztönzése a szociális partnerek kezdeményezéseinek keretében, figyelembe véve a nemzeti, regionális és helyi szintű különbségeket.

1.6 Európai szinten a szociális partnerek jelenleg önálló keretszerződésről tárgyalnak a társadalmi integrációnak kedvező munkaerőpiacok tekintetében. Az EGSZB úgy véli, hogy egy jövőbeni szerződés valódi hozzáadott értéket teremt a legsérülékenyebb személyek újbóli munkába állásának elősegítéséhez, akik a válság idején veszítették el állásukat. Az EGSZB reméli, hogy sor kerül a rugalmas biztonság közös nyomon követésére és értékelésére, amelyet az európai szociális partnerek 2009–2010-es munkaprogramjukba is belevettek.

1.7 A gazdasági visszaesés gyors terjedése és erős hatása sok munkáltatóban felidéri a gazdasági növekedés éveinek emlékét, amikor arra kellett rájónniük, milyen nehéz megfelelő számú, a szükséges képzéssel rendelkező munkavállalót felvenni. Figyelembe véve, hogy ezek a munkáltatók jelenleg a távolabbi jövőben gondolkodnak és egy nagy valószínűséggel bekövetkező gazdasági fellendülésre számítanak, nem szüntetik meg meggondolatlanul túl sok álláshelyet, amint azt akkor tennék, ha csak a rövid távú megtakarítások célja vezérelné őket. Mindazonáltal egyetlen vállalat sem vonhatja ki magát a gazdaság alaptörvényei alól. Valamennyi vállalatnak mindenképp a tartósság biztosítására kell törekednie. Az érintett munkavállalók számára alapvető fontosságú a munkába való lehető leggyorsabb visszatérés. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy gyors és jó minőségű segítséget kell nyújtani nekik. A tagállamoknak komolyan fontolóra kellene venniük a személyzet minőségi és mennyiségi fejlesztését a munkaközvetítő irodákban, a munkavállalók lehető leggyorsabb álláshoz juttatása érdekében.

1.8 A nemzeti és regionális különbségeket, valamint az ipari ágazatok közötti különbségeket figyelembe véve az EGSZB azt szeretné, ha a munkákat egy európai uniós perspektívából, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett folytatnák. Ily módon jönne létre az a szükséges európai keret, amely biztosítaná az elméleti modellből az elkerülhetetlen valóság felé dinamikus fejlődő európai társadalmi modell megerősödését. (1) Szükség van arra, hogy tervbe vegyünk egy Lisszabon

utáni folyamatot (Lisszabon 2010 plusz), hogy megfelelhessünk a még megoldatlan, illetve a válság folyamán felmerülő célkitűzéseknek, amelyeknek áthidalása hosszadalmas és nehézkes folyamat lehet. Ebben a rugalmas biztonság minden bizonnyal fontos szerepe lesz. Az EGSZB úgy véli, hogy a rugalmas biztonság alkalmazásának dimenzióit ki kell egyensúlyozni.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamok munkaerőpiacainak reformjai során el kell kerülni, hogy a bizonytalan álláshelyek – melyeket a túlzott rugalmasság jellemez a biztonság rovására – elmúlt években megnövekedett száma tovább fokozódjon. Az EGSZB osztja a Régiók Bizottsága nyugtalanságát, melynek 2008. február 7-i véleményében adott hangot. (2) A külső rugalmasság túlsúlya utat nyithat a normál szerződéses munkaviszonyok széles körű deregulációja előtt, amelynek következményeként több lenne a bizonytalan munkaszerződés.

2. Háttér

2.1 A svéd elnökség arra kéri az EGSZB-t, hogy nyilvánítson véleményt a rugalmas biztonság témájában, amellyel kapcsolatban már állást foglalt, (3) azonban a jelenség most új összefüggésben jelentkezik. A pénzügyi válság összefüggésében történő újbóli elemzés sürgősségét megerősítette a svéd elnökség által 2009. július 7-én, Stockholmban megrendezett meghallgatás.

2.2 A rugalmas biztonsággal kapcsolatban különböző megközelítések léteznek. Az Európai Bizottság a közleményében (COM(2007) 359 végleges) a rugalmas biztonságot „a rugalmasságot és a biztonságot a munkaerőpiacon egyidejűleg javítani kívánó integrált stratégiaként” írja le. (4) Mivel ez a definíció szolgált a 2009. május 7-i prágai csúcs következtetéseinek alapjául is, a jelen vélemény is ezt a közös meghatározást vette alapul.

(2) HL C 105, 2008.04.25., 16. o., 22. pont.

(3) HL C 256, 2007.10.27., 108. o..

HL C 211, 2008.08.19., 48. o. Az EGSZB véleménye a következő témában: A rugalmas biztonság közös elveinek kidolgozása felé: több és jobb munkahely a rugalmasságon és biztonságon keresztül.

(4) Emlékeztetni kell az Európai Bizottság közleményének pontos megfogalmazására, amely a rugalmas biztonság négy alapelvét fogalmazza meg: „a rugalmasság ezzel szemben az egyén sikeres alkalmazkodásait (váltások) jelenti élete során; az iskolapadból a munkahelyre, egyik munkahelyről a másikra, munkanélküli vagy inaktív időszakokból új munkahelyre, és a munkahelyről nyugdíjba. A rugalmasság nem csupán azt jelenti, hogy a vállalatok szabad kezet kapnak a felvétel és elbocsátás kérdésében, és azt sem jelenti, hogy a határozatlan idejű szerződések korszerűtlenné válnak. A rugalmasság a munkavállalók pályáján bekövetkező haladás sorozata jobb munkahelyekre, felfelé irányuló mobilitás, és a tehetség legoptimálisabb kibontakoztatása. A rugalmasság emellett rugalmas munkaszervezést, az új produktív szükségletek és készségek gyors és eredményes elsajátítását, valamint a munkahelyi és magánéleti kötelezettségek egyensúlyban tartásának elősegítését jelenti. A biztonság sem kizárólag annak biztonságát jelenti, hogy a munkavállaló nem veszti el állását. A biztonsághoz tartoznak a váltásokat megkönnyítő munkanélküli ellátások. Végezetül beletartoznak a valamennyi munkavállaló – különösen az alacsony képzettségűek és az idősebbek – számára biztosított képzési lehetőségek”.

(1) HL C 309, 2006.12.16., 119. o.; az EGSZB saját kezdeményezésű véleménye a következő témában: „Társadalmi kohézió: az európai szociális modell részletes kidolgozása”.

2.3 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy a munkaerő-piaci politikák a tagállamok felelősségi körébe tartozzanak, a szubsidiaritás elvének megfelelően. Egy, a munka törvényeinek harmonizációjára irányuló kísérlet ellentétben lenne az utóbbi elvvel, és nem bizonyulna megfelelőnek, mert károsítaná a hagyományokat és azokat a földrajzi struktúrákat, amelyek bizonyították tartósságukat és stabilitásukat. Ezenkívül figyelembe kellene venni azt is, hogy az egyes tagállamok gazdasági fejlettsége nincs mindig ugyanazon a szinten. Ez tükröződik szociális rendszerükben is. Ebben az összefüggésben az EGSZB véleménye szerint az EU feladatai a következők kell, hogy legyenek:

— Ösztönözni kell az együttműködést a tagállamok között az európai foglalkoztatási stratégia által, amely 2005 óta a Lisszaboni Stratégia kezelési mechanizmusainak részét képezi. A foglalkoztatási politikáról szóló 21. iránymutatás szerint a tagállamok megegyeznek abban, hogy kiegyensúlyozottan ösztönzik a foglalkoztatás biztonságát és a rugalmasságot. Az EU-nak katalizátorként kell működnie annak érdekében, hogy a tagállamok betartsák vállalásaikat, és ezzel egyidejűleg megismertessék és kicseréljék legjobb gyakorlatukat az európai foglalkoztatási politika keretein belül.

3. Új helyzet

3.1 A válság

3.1.1 Az Európai Közösség története legnagyobb gazdasági válságának hatásai rövid távon elég nyilvánvalók: az EU tagállamainak eladósodása példa nélküli sebességgel növekszik. Jóllehet a világ központi bankjai bőségesen nyújtanak likviditást a piacoknak, a bankrendszer még mindig nem a normális módon működik. Különösen a kis- és középvállalkozások (kkv-k), valamint az önálló munkavállalók jutnak nagyon nehezen új hitelekhez. Hamarosan jelentkezni fognak a munkanélküliségnek a társadalomra és a belső piacra gyakorolt káros hatásai. Ezzel egyidejűleg rendkívül ritkán és nehezen jönnek létre új munkahelyek.

3.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy rövid távon elengedhetetlen a rugalmas biztonság modelljének elemzése, tekintettel a jelenlegi súlyos társadalmi-gazdasági helyzetre, bár legutóbbi, e témában készült véleménye 2008 tavaszán jelent meg. Az EGSZB üdvözlöi a svéd elnökség új felkérését, mely annak vizsgálatára vonatkozik, hogyan alkalmazandó a rugalmas biztonság a szerkezetátalakítás kapcsán a globális fejlődés összefüggésében. A globális fejlődés összefügg a pénzügyi és gazdasági világválsággal, valamint annak a reálgazdaságra és ezzel egyidejűleg a foglalkoztatásra gyakorolt tragikus következményeivel. A válság az elmúlt 80 év legsúlyosabb gazdasági válságának bizonyult. Hatásai nagy valószínűség szerint az egész 21. századra nézve meghatározóak lesznek. A helyzet annál is inkább súlyos, mivel két másik, nagy világszintű kihívást jelentő válság kíséri: az éghajlattal kapcsolatos és a demográfiai válság.

3.1.3 A válság megváltoztatja azt a gazdasági-társadalmi környezetet, amelyben tervbe lehet venni ezeket a munkaerő-piaci reformokat. Ez nyilvánvaló, függetlenül attól, miként véle-

kedünk a válság idején végrehajtott strukturális reformok helyénvalóságáról, megvalósíthatóságáról, szükségességéről vagy éppen lehetetlen voltáról. Az EGSZB mindazonáltal hangsúlyozza, hogy a munkanélküliek munkaerő-piaci beilleszkedése és visszatérése az egyik kiemelt prioritás kell, hogy legyen.

3.1.4 Az EGSZB ugyanakkor le kívánja vonni a következtetéseket megállapításaiból, hogy konkrét javaslatokat tehesen a rugalmas biztonságot alkotó paraméterek – vagyis a rugalmasság és a biztonság – tekintetében. Az EGSZB mindenképpen hangsúlyozza, hogy a rugalmasságra és a biztonságra vonatkozó intézkedések kiegyensúlyozott kezelése elengedhetetlen, ha el akarjuk kerülni az olyan társadalmi konfliktusokat, amelyek már jelentkeztek Európában.

3.2 A belső és külső rugalmasság

3.2.1 A belső rugalmasság a vezetés és a munkavállalók vagy azok képviselői, illetve a szociális partnerek között a vállalat vagy az érintett ágazat szintjén végbemenő szociális párbeszéd eredménye. Elkerülhetővé teszi a munkahelyek megszüntetését, és így a nehéz időszakokban jelentős stabilizáló elem lehet a társadalmi kohézió számára Európában. A vállalkozók és a munkavállalók közötti jó kapcsolatokra van szükség a vállalkozások szociális felelősséggel kapcsolatos kötelezettségvállalásának garantálására és a munkavállalók további foglalkoztatására. Ezeknek az intézkedéseknek a támogatásában kulcsszerepük van a kormányoknak, de nem szabad beavatkozni az olyan alapvető szociális támogatások nyújtásának kárára, mint a biztonság (az élelmiszeripari termékek, a légi közlekedés vagy az általános érdekű szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztonsága, illetve a rendőrség által nyújtott biztonság), az oktatás, immáron „egész életen át tartó tanulás” értelemben.

3.2.2 Minden szociális reformot saját társadalmi-gazdasági kontextusába kell helyezni. A rugalmas biztonság a válság időszakában azonban kétségkívül komoly kérdéseket vet fel, ha a hipotetikus alkalmazhatóság által megkívánt áldozatok nem adnak garanciákat. Tudatában kell tehát lenni annak, hogy a rugalmas biztonság csak abban az esetben hasznos eszköz, ha kölcsönös megértéshez vezet a szociális partnerek között, azaz nemcsak azok valamelyike részéről. Mindez az előbbi összefüggésben azt teszi szükségessé, hogy komolyan koncentráljunk a biztonságra és a biztonság és a rugalmasság közötti egyensúlyra. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak az elemzése során nagyobb mértékben kellene a belső rugalmasság lehetőségeinek feltárására törekednie, amely hatékony eszköz lehet a rugalmas biztonság szempontjából a munkanélküliség elleni küzdelemben. ⁽¹⁾

3.2.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a rugalmas biztonság dimenzióit egyensúlyba kell állítani, és azt nem szabad a biztonság kárára alkalmazni. Hogyan garantálhatják azonban a tagállamok ezt az egyensúlyt a válság idején? Az EGSZB azt javasolja, hogy most, a válság alatt vizsgálják meg alaposan a rugalmas biztonságon alapuló reformokat, hogy azoknak ne legyenek nemkívánatos társadalmi és politikai hátulütői. Ezeket az óvintézkedéseket meg kell erősíteni az ún. „külső” rugalmas biztonság esetében.

⁽¹⁾ HL C 105., 2008.4.25., 16. o. A Régiók Bizottsága már a pénzügyi válság előtt is kétségeinek adott hangot a külső rugalmasság döntő súlyával kapcsolatban az Európai Bizottság megközelítésében. A Régiók Bizottsága „úgy véli, hogy az olyan megfogalmazások, mint a rugalmas és megbízható, szerződéses megállapodások aggodalomra adnak okot, mivel ezek elméletileg a szokványos munkaviszonyok olyan átfogó deregulációját is lehetővé tehetik, amely a bizonytalan foglalkoztatási viszonyok kiszélesítésének irányába mutat.”

3.2.4 Az előzőekben elmondottaknak megfelelően a javasolt intézkedéseknek hiteleseknek kell lenniük minden szempontból, főként a költségvetés tekintetében. Mindez valószínűleg a prioritások átcsoportosításához vezet majd a tagállamok költségvetési kiadásában, és talán a közösségi támogatások megerősödéséhez is. Rugalmas biztonság ugyanis nem létezhet biztonság nélkül.

3.2.5 A belső rugalmasság különböző formáinak óvatosabb alkalmazásával ellentétben a jelenlegi helyzetben kockázatos lenne a munkaerő-piaci reformok erőltetése azzal a céllal, hogy a külső rugalmasságot mozdítsák még inkább elő. Az Európai Bizottság elemzései mindeddig a rugalmas biztonságnak ezt a dimenzióját hangsúlyozták. Európában sok kollektív szerződés tartalmaz rendelkezéseket a rugalmasságnak a vállalaton belüli megszervezésére vonatkozóan. Ez jelentheti többek között a munkaidő-szervezést, ideértve a képzési időszakokat is, különösképpen azért, hogy figyelembe lehessen venni a változó tevékenységeket.

3.3 A szociális párbeszéd

3.3.1 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz a követeléséhez, hogy a szociális partnerek legyenek főszereplői egy olyan fórumnak, amely lehetővé teszi a reformokkal kapcsolatos nézetek folyamatos ütköztetését annak érdekében, hogy a két pólus, a munkaadók és a munkavállalók ügyelhessenek a rugalmasság és a biztonság közötti állandó és dinamikus egyensúly megőrzésére. Ez a megközelítés fontos és érdekes lehet az európai foglalkoztatás jövője szempontjából. Pontosan ezért van szükség arra, hogy a civil társadalmat bevonjuk ebbe a vitába. Minden foglalkoztatással kapcsolatos politika, a munkaerőpiac minden reformja fontos hatással van a társadalomra. Ezek a reformok azonban nem lehetnek függetlenek a társadalom gazdasági, szociális és fenntartható tényezőitől.

3.3.2 A rugalmas biztonság fontos eszköz a pénzügyi és a reálgazdaságban jelentkező válság munkára és foglalkoztatottságra gyakorolt hatásainak enyhítésére. Nem szabad azonban visszaélni ezzel oly módon, hogy az olyan országokban, amelyek bizonyos biztonsági szintet garantáló munkajoggal rendelkeznek az angolul „hire and fire”-nek hívott gyakorlattal szemben, könnyebbé teszik az elbocsátásokat. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság világos megfogalmazásával, mely szerint a rugalmas biztonság soha nem lehet elbocsátás jögalapja.

3.3.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a munkajogot érintő valamennyi reformot a szociális partnerekkel együtt kell végrehajtani, amennyiben nem így történik, úgy az pusztulásra van ítélve. A társadalmi párbeszéd garantálja a modern, szociális részvételi demokráciát. A munkajog átalakítására a munkavállalók képviselőivel folytatott tárgyalások eredményeként kell sort keríteni. A társadalmi párbeszéd ezenkívül a belső rugalmasság számos formáját teszi lehetővé, amely nagyfokú alkalmazkodóképességet ad a vállalkozásoknak, függetlenül attól, hogy tevékenységeik éppen növekvő vagy csökkenő mérleget mutatnak.

3.3.4 Az EGSZB örömmel fogadja az európai szociális partnerek által a rugalmas biztonság területén közösen tett erőfeszítéseket és elvégzett munkát. Az EGSZB méltányolja, hogy az európai szociális partnerek 2009–2010-es munkaprogramjukba

belevették a rugalmas biztonság nyomon követését és értékelését. Az EGSZB várja, hogy az értékelésről jelentés készüljön, és arra számít, hogy a közös értékelés nagy hatással lesz majd a rugalmas biztonság alkalmazásainak megtervezésére az egyes tagállamokban.

3.4 Rövid és középtávú európai célkitűzések

3.4.1 Rövid távon a rugalmas biztonság elemzésének és alkalmazási lehetőségeinek – figyelembe véve a minden szintre kiterjedő társadalmi párbeszédet, a pénzügyi kötelezettségeket és a kormányok szerepét – arra a célkitűzésre kell irányulniuk, hogy minél több, a lehető legnagyobb hozzáadott értékkel rendelkező munkahelyet őrizzenek meg, és megerősítsék a valamennyi munkavállalóra – munkaerő-piaci helyzetüktől függetlenül – kiterjedő szociális védelmet.

3.4.2 Az EGSZB emlékeztet a Tanács június 8–9-i, rugalmas biztonságról szóló jelentésének következtetéseire. A munkanélküliek számára elengedhetetlen, hogy a lehető leggyorsabban integrálódjanak a munkaerőpiacon. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ebben igen gyors segítséget, támogatást és hatékony útmutatást kell adni számukra. A tagállamokat arra kell ösztönözni, hogy jobban vegyék igénybe a már létező európai uniós alapokat, és mindenképpen szerepet kell vállalniuk valamennyi foglalkoztatást ösztönző eszköz – például a minőségi foglalkoztatást biztosító ügynökségek – minőségének javításában, tevékenységük és hatékonyságuk megerősítése céljából.

3.4.3 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét, mely szerint a munkanélküliségi járadékokra vonatkozó megállapodások hatékony rövid távú eszközként működhetnek a munkahelyek megóvására, a munkanélküliség elkerülésére és a vásárlóerő fenntartására. A rendelkezéseknek három hatásuk van: a munkavállalók tudásának és képességeinek megőrzése a vállalkozás számára, a munkavállaló ki nem zárása a munka világából és a nemzeti gazdaság stabilitása, amellyel elkerülhető a munkanélküliek hulláma. A válság bebizonyította a munkaidő rugalmas elszámolása és rugalmas kezelése ösztönzésének szükségességét. A rugalmas munkaidőt alkalmazó vállalatok könnyebben tudnak reagálni az új piaci helyzetekre, és könnyebben alkalmazkodnak a kereslet hirtelen eséséhez. Az EGSZB arra kéri az EU tagállamait, hogy tegyék ezt az eszközt minél vonzóbbá a munkavállalók és a vállalatok számára.

3.4.4 Az EGSZB arra ösztönzi a szociális partnereket valamennyi szinten, beleértve a mikro-ökonómiai szintet is, hogy a szociális párbeszédet – és valamennyi kompromisszumot, amelyet a partnereknek ezzel kapcsolatban vállalniuk kell e súlyos válság idején – a munkahelyek megőrzésére és létrehozására irányítsák, a munkavállalók globális vásárlóerejének megtartása mellett. A kormányoknak meg kell találniuk annak a módját, hogy katalizátorszerepet játszanak az ilyen jellegű egyezmények elősegítésében, sőt jutalmazásában. Az EGSZB azt javasolja a svéd elnökségnek és az Európai Bizottságnak, hogy hozzon létre webes platformot, melynek segítségével megsokszorozódik az információk és tapasztalatok cseréje a szociális partnerek kezdeményezéseivel kapcsolatban gyakorlati szinten, figyelembe véve a nemzeti, regionális és helyi szintű különbségeket.

3.4.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a rugalmas biztonság négy dimenziója, valamint az Európai Bizottság által meghatározott elvei hatékonyan hozzájárulhatnak a munkanélküliség csökkentéséhez Európában. Mindazonáltal ügyelni kell arra, hogy minőségi munkahelyek jöjjenek létre. Ebben igen fontos szerepet játszik a valódi szociális védelem, amely alapvető az EU társadalmi kohéziója szempontjából. Ebben az összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamok munkaerőpiacainak reformjai során el kell kerülni, hogy a bizonytalan álláshelyek – melyeket a túlzott rugalmasság jellemez a biztonság rovására – elmúlt években megnövekedett száma tovább fokozódjon. Az Európai Bizottságnak azzal kellene segítenie, hogy rendszeres mérleget készíts a rugalmas biztonság elveinek gyakorlati alkalmazásáról a munkaerőpiacot érintő jogalkotásban és szabályozásban. Az EGSZB úgy véli, hogy a rugalmas biztonság elveit jobban bele kell foglalni a Lisszabon utáni menetrendbe. Az EGSZB ezenkívül azt ajánlja, hogy az európai szociális partnerek munkáját jobban hangolják össze ezzel a menetrenddel.

3.5 Új európai vita

3.5.1 Az EGSZB célszerűnek tartja, hogy a svéd elnökség vitát indítson a rugalmas biztonság azon aspektusairól, amelyek bizonyos, ezeket már alkalmazó tagállamok példája alapján hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az Európai Unió úgy vészelje át ezt a pénzügyi és gazdasági világválságot, hogy közben a lehető legtöbb munkahelyet megőrizze, és így ne veszélyeztesse a társadalmi kohéziót. Az EU-nak mindenképpen érdeke, hogy ne veszélyeztesse munkavállalóinak képzettségét, amelyre szüksége lesz majd a válság után. Ez annál is inkább igaz, mivel a demográfiai fejlődés jelentős mértékben lecsökkenti majd a képzett munkaerőt az európai országok nagy részében.

3.5.2 A szakképzett személyzet elbocsátása a válság idején veszélyt jelent a jövőbeni fellendülés szemszögéből. Fennáll annak kockázata, hogy a szaktudás hiánya egyre nagyobb lesz. Még ennél is rosszabb, hogy bizonyos európai vállalkozások, úgy tűnik, csökkentik a tanulók számát vagy a fiatal diplomások számára fenntartott munkahelyeket. Ezzel jövőjüket veszélyeztetik. A rugalmas biztonság egyébiránt csak akkor működhet, ha a munkavállalók jó szakképzettséggel rendelkeznek. A képzés megszüntetése ellentétes lenne a reformnak ezzel az eszközeivel. Az új készségek és az új munkahelyek megteremtése között szoros a kapcsolat. A 2010 után Lisszaboni Stratégiának válaszokat kellene adnia ezekre a problémákra. A vállalatoknak kötelességük befektetni alkalmazottaik folyamatos továbbképzésébe. Ezzel egyidejűleg egyértelmű, hogy minden munkavállalónak saját felelőssége, hogy folyamatosan tovább képezze magát.

3.5.3 A rugalmas biztonság keretei közt folytatott, egész életen át tartó tanuláshoz illeszkednie kell az Európai Unión belül a társadalmak fenntartható fejlődésének logikájába, így globális szinten példaként kell szolgálnia. A munkavállalók képzésének a több minőségi munkahely megteremtésére irányuló európai célkitűzésekhez kell igazodniuk, és a fenntartható gazdaság megteremtésére kell törekedniük.

3.5.4 A rugalmas biztonság alapvetően a jobb foglalkoztathatóságon alapul. Ezt leginkább az oktatási rendszerek és a folyamatos képzés gyakorlatainak a hatékonysága teremti meg. Amíg a tagállamok úgy foglalnak állást az egész életen át tartó tanulás mellett, hogy nem reformálják meg oktatási rendszerüket, nem tulajdonítanak jelentőséget az iskola-előkészítő oktatásnak, nem biztosítanak több anyagi eszközt az oktatás számára és végül nem ösztönzik és könnyítik meg a folyamatos szakmai képzést adóügyi eszközökkel a foglalkoztatás keretében, addig a rugalmas biztonság egyik fontos feltétele nem teljesülhet. Az EGSZB arra szólítja fel a nemzeti kormányokat, hogy az összes oktatással kapcsolatos kérdést tegyék abszolút prioritássá. Az EGSZB támogatja a tagállamok közös cselekvését az oktatási és képzési ágazat ösztönzésére Európában.

3.6 A rugalmas biztonság a Lisszaboni Szerződés szempontjából

3.6.1 A Lisszaboni Szerződés, amelyhez az EGSZB ragaszkodik, és amelyet reményei szerint az EU 27 tagállama is elfogad majd, a belső piacot szociális gazdaságnak tekinti. Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 2. cikke a „szociális piacgazdaságot” az Európai Közösség egyik célkitűzésének tekinti. Ez fontos újdonság. Ez az új irány, amely sokkal nagyobb teret enged a közösségi jog szociális értelmezésének, nem lesz hatástalan a jövőbeni uniós jogalkotásra, és főként az Európai Bíróság joggyakorlatára.

3.6.2 Az igaz, hogy bizonyos politikai változások az európai országok kis részében nyugtalanítóak a Szerződés végső elfogadásának sikere szempontjából. Az EGSZB azonban megőrzi optimista álláspontját, mivel nincs alternatíva, nincs „B terv”. Főként válsághelyzetben van szükség arra, hogy az intézmények a Nizzai Szerződés által a 27 tagú EU számára lehetővé tett szintnél megfelelőbben működhessenek. Emiatt az EGSZB szükségesnek tartja, hogy az uniós intézmények a Lisszaboni Szerződés idejéig, vagy legkésőbb 2010-es érvénybe lépésének perspektívájában, valamint a válság lefolyásától függően készítsék el a rugalmas biztonsággal kapcsolatos dossziéjukat. Ez a hatálybalépés még azt is eredményezi, hogy a közösségi jog a biztonság újabb dimenzióját veszi majd figyelembe.

Kelt Brüsszelben, 2009. október 1-jén.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI